Cana asobnaha numaru 20 hr. Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 7. Wilnia, Caćwier 26 Studnia 1928 h. Hod IV (XII).

BIEŁARUSKAJA KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMĄDZKAJA i LITERATURNAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi: WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19) Redakcyja adčyniena ad 9 hadz ran. da 6 hadz. wieč.

„Bieł. KRYNICA“ kaštuje na hod — 10 zał., na paŭhoda— 5 zał., na 3 miesiacy — 3 zał., na 1 miesiac — 1 zał. HAZETA WYCHODZIĆ 2 RAZY U TYDZIEŃ.

Cana abwiestak: na 1-šaj staroncy 30 hr., 2 i 3 — 25 hr., na 4-aj — 20 hroš. — za radok drobnaha druku ŭ wadnej pałoscy

Ad wydawiectwa.

Adusiul dachodziać da nas wiestki i skarhi, što niasumlennyja paštary na prawincyjanalnych poštach nie daručajuć padpiščykam „Biełaruskaj Krynicy“. Choćuć takim čynam našy worahi, kab biełaruskaje sialanstwa nie dawiedałasia praŭdy asabliwa ciapier na čas wybaraŭ. Braty! Kožny padpiščyk pawinien dapilnawać, kab nie prapaŭ ani adzin numar jahonaj hazety i damahacca pierahladu na poščie karty prenumeraty. Kožny paštar, jaki robić nadužyćci, pawinien być pakarany, a dziela hetaha, treba pisać na winawatych skarhi ŭ Wilenskuju Dyrekcyju Poštaŭ i Telehrafaŭ praz našu Redakcyju.

„Uradowiec“, jaki „robić“ wybary.

Pad takim zahałoŭkam źmieščana ŭ pepeesaŭskim časopisu „Pobudka“ staćcia redaktara Dašynskaha, jakuju padajem amal nie całkom z pryčyny jaje wialikaj „aktualnaści“, dy trafnaści.

„Wybary pasłoŭ u Sojm i senataraŭ u Senat majuć być wyrazam niaprymušanaj woli narodu, jaki ŭ respublicy jošć, najwyšejšym kiraŭnikom swaich losaŭ — suwerenam, wyšejšym za ŭsich najwyšejšych uradoŭcaŭ-sanoŭnikaŭ.

Artyk. 2 Polskaj Kanstytucyi pačynajecca sławami:

„Wiarchoŭnaja ŭłada ŭ polskaj respublicy naležyć da narodu“.

Narod tworyć swaje wykanaŭčyja orhany — administracyju i ŭrad.

Uradoŭcy ŭtrymliwajucca z pensyjaŭ, na jakija narod płacić padatki— pasrednija i biespasrednija.

Kožny z uradoŭcaŭ maje ścisła aznačanyja ŭ zakonie abawiazki, jakija pawinien spaŭniać.

Ale siarod hetych pradpisańniaŭ zakonu niama ani wodnaha, jakoja-b zahadwała ci dazwalała — ministru, wajawodzie ci staraście, palicyjantu ci suddźi—wykarystoŭwać swajo ŭradawaje stanowišča i ŭładu — u metach upływańnia na toje, kab wybarščyki hałasawali tak, jak choča ŭrad...

Starasta, sklikajučy wojtaŭ, kab daručyć im padtrymańnie ŭradowaha kandydata, čynić prastupleńnie, — nadužyćcio ŭłady.

Palicejski, ahitujučy słužbowa za ŭradawym kandydatam, čynić tak-ža prastupleńnie.

Wajawoda, abiacajučy, na mocy swajej ŭłady, roznyja karyści, ci pahražajučy škodami wybarščykam, naciskajučy ich tym hałasawać za ŭradawaha kandydata, taksama jošć prastupnikam.

U prawawym haspadarstwie nijaki ŭradowiec nie pawinien naahul słužbowa wysoŭwać taho ci inšaha kandydata, jak uradawaha, a taksama hanić publična inšych kandydataŭ, bo heta ŭsio jošć nadužyćcio ŭłady.

Niedarma-ž uhałoŭny kodeks karaje hetyja prastupleńni. — Bo ŭradowiec, „robiačy wybary“, pierastaje być uradoŭcam, ale robicca ŭžo „partyjnikam“, jaki adnak-ža biare pensiju z kasy dziaržaŭnaha skarbu.

Taki ŭradowiec robicca cichim supolnikam roznych ludziej, jakija časta robiać brudnyja intaresy pry wybarach.

Takaja administracyja tracić dawier ŭ hramadzianstwa i sama robicca partyjnaj. Paśla takich wybaraŭ niama ŭžo mowy ab pawazie ŭradoŭca, jaki na mocy swajho ŭradawaha stanowišča zajmaŭsia ahitacyjaj, padtrymliwajučy adnych, źbiwajučy druhich kandydataŭ.

Maładoje polskaje čynoŭnictwa, atručanaje wybarnaj ahitacyjaj, moža pieratwarycca u niejkuju rakawuju puchlinu, jakaja stočyć dyj źješć praŭny arhanizm dziaržawy...

Kali taki ŭradowiec budzie padtrymliwać, naprykład, Pałaka proci Biełarusa (u aryhinale staić — ukrainca), tady słušna mohuć ličyć jaho za „polskaha ŭradoŭca“, ale nie biezstarońniaha, i słušna nia buduć mieć dawieru da takoj administracyi.

Kali ŭradawiec „robić wybary“ — pa zahadu zhary, tady jon pierastaje być česnym čaławiekam, — bo-ž zaŭtra inšy ministar zahadaje dy zmusić jaho-ž — źbiwać tych, jakich jon padtrymliwaje siońnia.

Tolki niedaśpiełyja palityčna tasujuć pry wybarach jaŭny wybarny podkup šlacham nadužyćcia ŭradoŭcami ŭłady. Tolki ŭ narodaŭ, nizka stajačych, uradoŭcy pa zahadu zhary „wybirajuć“ zakonadaŭčyja pałaty, zaležnyja ad uradu...

Dyk wiedama-ž u hetych narodach nichto nia wieryć u česnaść uradoŭcaŭ.

Tam — „łapówka“, pratekcyja, nadužyćcio ŭłady — stałyja źjawiščy ŭ uradawych ustanowach.

Kali ŭradowiec kuplaje hałasy, zasnoŭwaje i finansuje wybarnyja hazety, płacić razjezdnym ahitataram, pierakupliwaje pawadyroŭ praciŭnych partyjaŭ, — dyj robić heta ŭsio za hrošy, atrymanyja „źwierchu“, tady jon daje masam p r y k ł a d n a j h o r š a h a r o d u h r a m a d z i a n s k a h a s a p s u ć c i a, dyj warty jošć za heta wastrohu.

Razumnyja ludzi, česnyja hramadzianie nie patrabujuć u časie wybaraŭ uradawych „padskazaŭ“ dyj naahu

Rasiejcy i ich pretensii na našych ziemlach.

Zdaŭna zakaraniłasia dumka, što Wialikarusy (Rasiejcy) majuć u sabie šmat manholskaj krywi. Apraŭdywajuć niekatoryja hety pahlad pieradusim tym, što Rasiejcy majuć šyrokija kości twary, prostyja wałasy i t. d. U sučasny mament nawuka świardžaje, što pryčyny wonkawaha wyhladu Rasiejcaŭ treba šukać nia tolki ŭ čysta manholskich upływach, kolki ŭ źmiašańni wialikarusaŭ z turanskimi plamionami rasowa lažačymi miž aryjčykami i manhołami, plamionami znanymi pad nazowam urała-altajskich. Hetyja plamiony źjaŭlajucca wielmi starymi žycharami Eŭropy, dzie i dahetul trymajucca ŭ Finlandyi jak kulturny narod z swaim niezaležnym haspadarstwam.

Spatykajem ich u wialikim liku i nad Wołhaj dzie wyjaŭlajuć ciapier imknieńnie da samabytnaha nacyjanalnaha istnawańnia. Takimi narodami apracá Finaŭ źjaŭlajucca nad Wołhaj Čuwašy, Čeremisy, Mardwa, Waguły i inš.

Dalokich prodkaŭ hetych turanskich plamionaŭ uspaminaje ŭžo historyk hrecki Herodot u VI stahodździ pierad našaj eraj jak starych žycharoŭ nad Wołhaj i Okaj.

Pry niazwyčajnym roście b. rasiejskaj imperyi biazumoŭna ŭliwałasia šmat roznych elementaŭ u rasiejski narod, ale hałoŭnaj asnowaj jaho jošć pierawaha krywi turanskaj pry pierawazie mowy sławianskaj. Takim čynam Rasiejac — heta sławianin tolki pawodle mowy.

Zatoje rasowa ŭ im wielmi mała krywi i dušy sławianskaj.

Druhim upływam, užo bolš duchowym, što adbiŭsia na rasiejskim narodzie, jošć rola bizantynizmu praz pryniaćcie adtul chryścijanstwa i ŭreščie trecim dziejnikam na sfarmawańnie dušy rasiejskaha narodu była tatarskaja niawola, jakaja i dahetul prajaŭlajecca ŭ rasiejskim despotyźmie.

Nasielnictwa centralnych rasiejskich hubernijaŭ jaŭna maje na sabie piačatku nie sławianskuju. Ab hetym pamiž inšym świedčyć rasiejskaja statystyka z 1897 h., jakaja pryznaje, što ŭ hubernijach sumiežnych z maskoŭskaj jošć karannoje nierasiejskaje nasielnictwa. Tak napr. u Twierskaj hub. spatykajem woławi nasielenyja Karełami. U Tamboŭskaj aficyjalnaja pierapiś pakazwaje na prysutnaść z pradwiakoŭ žywučych Tataraŭ i Mardwy. Toje samaje bačym u Penzienskaj huberni. Huberni Nižaharodzkaja i Kazanskaja majuć wialiki lik Mardwy, Čeremisaŭ, Čuwašaŭ i Tataraŭ. Heta ŭsio tyja narody, jakija ŭ wialikim pracesie naturalnaj miešaniny z Rasiejcami i prymusowaj carskaj rusyfikacyi astalisia, kab byccam świedčyć ab paławičnym rasiejskim sławianstwie.

Rasiejskija historyki, zrazumiełaja reč, pierawažna wyścierahajucca adkryta hawaryć ab hetych ahulna wiedamych faktach. Zatoje jany majuć inšy sposab dakazywać swajo sławianstwa i historyčnyja prawy na ziemli biełaruskija i ŭkrainskija. Takuju historyju było zhary prykazana rabić praz kazionny mahutny aparat carskaj rusyfikacyi. Dziela hetaha historyki rasiejskija prosta nazwali historyju biełaruskaha i ŭkrainskaha narodu swajej historyjaj. Wychodnym punktam da hetaha pasłužyŭ sam nazoŭ „Ruś“.

Hetaje wiekawoje imknieńnie Rasiejcaŭ słowa „Ruś“ źlić z paniaćciem Maskoŭščyny—bačym i ciapier. Ciapierašnija maskoŭskija emihranty i dzieci rasiejskich čynoŭnikaŭ najechaŭšych siudy z Maskowii, čujucca na našych biełaruskich ziemlach u siabie doma. Jany ciapier u palityčnych adozwach da šyrokich masaŭ haworać ab sotni tysiačaŭ „русскихъ крестьянъ“ na Biełarusi i dakazwajuć, što narod biełaruski, ukrainski i rasiejski—adzin narod.

Dawoli hlanuć na minuŭščynu našaha narodu, kab prakanacca, jakaja wialikaja propaść nas dzielić. U toj čas, kali Rasiejcy źjaŭlajucca miašancami z roznymi narodami turanskimi, a jak inšyja dakazwajuć i z narodami manholskimi, my Biełarusy pradstaŭlajem adno z najčyściejšych sławianskich plamionaŭ. Žywiom my ad niepamiatnych časoŭ na adnym miescy i choć naša mowa ŭ aktach Wialikaha Kniažtwa Litoŭskaha i nazywajecca ruskaj, to adnak jana nia była rasiejskaj (maskoŭskaj) mowaj, ale całkom asobnaj samastojnaj mowaj, jakoj swaimi z ciapierašnjaj biełaruskaj mowaj jasna nawukaj dakazana. Dy dawoli pačytać piersuju lepšuju staronku „Litoŭskaha Statutu“ ci inšych uradawych aktaŭ Kniažstwa Litoŭskaha, kab prakanacca ab hetym.

Bolš jašče jasnaj wydajecca rožnica miž nami i Rasiejcami, kali ŭ Biełarusi zraŭniać typowych Rasiejcaŭ-Wialikarusaŭ starawieraŭ (sasłanych u naš kraj u časach relihijnaha pieraśledawańnia) z Biełarusami.

Wyšej padanych razważańniaŭ pawinna chapić, kab pierakanacca, što zapraŭdnyja Rasiejcy na našych ziemlach heta kučka ŭspomnienych starawieraŭ dabawiŭšy da hetaha źmieńku maskoŭskaj biezrabotnaj intelihiencyi, jakaja astałasia ŭ našych miestach pry swaich damkach i kamianicach pastaŭlenych dziakujučy „wiernaj“ słužbie „царю-батюшкѣ“. Hetyj bukiet zawiaršaje najbolš dziejny element palityčnych awanturnikaŭ uciokšych z niačystym sumleńniem ad balšawikoŭ. Wiarnucca nazad hetym emihrantam niemahčyma, a choćuć zrabić interas na patryjatyzmie, dyk zadumali „adbudowywać“ Rasieju tam, dzie jaje nia było, niama i być nia moža. Ciapier maskoŭskija, čužyja nam pa krywi i duchu emihranty i tamu padobnyja rasiejskija hości zachacieli ŭ nas haspadaryć. Dziela hetaha pajechali i na wiosku tumanić biełaruskaha sielanina, kab z biezrabotnych papaści prosta ŭ polski parlament.

Hledziačy na hetuju błahuju kamedyju, napraśywajecca na wusny rasiejskaja pahaworka skirowywanaja da niawietliwych haściej: „господа гости, не надоели-ли Вам хозяева?“

Al. Stepowič.

znać nia chočuć nijakich „uradawych kandydaturaŭ“.

Taki „ŭradawy kandydat“ siarod palityčna raźwitych hramadzian adrazu tracili ŭsialakija šansy paśpiechu, jakraz dziakujučy hetaj aznacy: „žondowy“... Bo-ž jasna, što dla wybrańnia jaho pasłom treba hrošaŭ dy nadužyćcia ŭłady... Užo praz heta adno jon robicca padazronym.

Jak niawolna ŭ časie wybaraŭ karystacca kaścielnaj ambonaj, ci spawiadnicaj, jak niawolna kuplać hałasy za hrošy bahačoŭ, jak niawolna kijam, pałkaj, harełkaj, pahrozaj — upływać na wybarščykaŭ, akurat taksama niawolna „abrablać“ ich — šlachom „uradawaj namowy“.

Što-b skazali, kali-b — u samadziaržaŭnaj manarchii, dzie suwerenam jość car, ministar śpiarša napajwaŭ-by cara, a paśla dawaŭ-by jamu dla padpisu prajekty zakonaŭ.

Što zrabiła Rasieja, kali dawiedałasia ab tym, što prastupny ašukaniec Raspucin škadliwa i stała ŭpływaje na cara i carycu? Rasieja zabiła śpiarša Raspucina, a paśla cara i carycu.

Što-ž moža zrabić respublika, dzie samadzieržcam, jak skazana, jość narod, kali jaje ŭradoŭcy ŭ časie wybarnaj dziejnaści milijonaŭ hramadzian čyniać masawa prastupleńnie nadužyćcia ŭradawaj ułady.

— Patrebawać surowaj kary dla prastupnikaŭ, a kali jany dziejali pa zahadu źwierchu, tady addać ministra pad sud.

Ale, kali hetyia wybarnyja „ŭpływy“ astajucca biaskarnymi, tady narod strašenna cierpić z pryčyny drennaj, zdemaralizawanaj administracyi dyj z pryčyny sfalšawańnia wybaraŭ u zakanadaŭčyja pałaty, jakija pa zahadu ŭradu buduć prymać jaho zakony, straciŭšy poruč z uradam usialakaje dawiera wialikaj bolšaści narodu.

Dyk toj, chto nie aściarožna daradžaje ŭradu rabić nacisk u časie wybaraŭ praz uradoŭcaŭ, toj abo jość ciomny čaławiek, nie razumiejučysia ŭ hetych rečach, abo choča iści da ŭłady šlachom prastupleńnia.

Ale jon dačakajecca tolki najhoršych dla respubliki paśledstwaŭ, bo-ž raz stračanaha dawiera da ŭradoŭcaŭ doŭha-doŭha nia možna budzie adbudawać...

Z hazetaŭ.

Pradwybarnaja pieśnia.

Niadaŭna orhan pepeesaŭ „Robotnik“, dakazwajučy nieabchodnaść aŭtanomnych sojmaŭ u Wilni i ŭ Lwowie, kłapocicca ab sławianskich mienšaściach takimi słowami:

„Aŭtanomija ŭschodnich ziemlaŭ źjaŭlajecca abawiazkawym i adzinym kozyram u baraćbie za kresawych žycharoŭ pamiž polskaj i rasiejskaj kulturaj...

Absurdam budzie wymahać ad ukrainskaha i biełaruskaha sielanina prywiazanaści da Polščy, u toj čas, kali ich braty pa druhoj staranie hranicy žywuć u značna lepšych warunkach, prynamsi z punktu hledžańnia hramadzianskaha i kulturnaha. Śmiešnym budzie kidać łozunh niezaležnaści Ŭkrainy, a polskim ukraincam nie dawać poŭnych prawoŭ.

Kali-b sionńia stwaryłasia-b niezaležnaja Ŭkraina, to jana, biazumoŭna, pačałaby wiaści baraćbu za pryłučeńnie da jaje ziemlaŭ, nasielanych Ukraincami.

U wypadku prawału balšawizmu aŭtanomija zrobicca niepieramožanym aružžam u rukach Polščy praciŭ Maskwy...

Pry pieramozie federatyŭnaj idei aŭtanomija zrabiłasia-b adzinaj reformaj, robiačy mahčymym spakojnaje sužyćcio samastojnaj Ukrainy i Biełarusi z Polščaj“...

Tak piša „Robotnik“, bo ŭ čas, kali pepeesam patrebny biełaruskija hałasy ŭ Sojm. Damahajucca niezaležnaści, ale jak widać, koštam terytoryjaŭ, jakimi Polšča nie rasparadžajecca.

Canu takich słowaŭ my dobra wiedajem.

Ab haspadarcy.

Z hutarak ab hadoŭli cialaci.

(Hladzi Nr. 6 „Bieł. Krynicy“)

Cialo - pierazimak.

U hetym wieku cialo nie patrabuje ŭžo hetulki ani dahladu, ani kormu, jak usiaho hetaha patrabawaŭ sialetak. Cialo - pierazimak maje ŭžo šmat bolš siły adpornaj suproć usiakich chwarobaŭ. Što-ž tyčycca kormu, dyk praźmiernaje karmleńnie plemnych ciałušak u hetym časie bywaje nawat niebiaspiečna škodnym.

Usio heta nia znača, kab cialoadnahodak było pakinienym samo sabie. Nikoli. Asabliwa-ž plemnyja byčki, jakija rastuć šmat chutčej, patrabujuć u hety čas šmat i šmat jašče ludzkaj uwahi i apieki. Maładyja jałaŭki (ciałuški) majuć zapatrebawańni na korm šmat mienšyja. Udowal dobraha murožnaha siena z kareńpłodami (bulbaj, morchwaj, karmowymi burakami), dy sałamianaj (jarowaj) siečkaj im susim chapaje. Asabliwa na schiłku zimy, kali cialo pryhatoŭwujecca da pašy. Kali-b cialo tolki što nazwanych karmawinaŭ z tej ci inšaj pryčyny ŭdowal dastać nie mahło, musić dastać 1—2 kg. karmawinaŭ koncentrawanych (muka, šrot) prynamsia da $1^1/_2$ hodu swajho žyćcia. Z takich karmawinaŭ prychodzie asabliwa pad uwahu muki i šroty raścinaŭ zbažžowych, taksama i šroty raścinaŭ babowych (haroch, bob, sačyŭka, wyka), wotruby, dy časam i pabočnyja pradukty wyraby, brawaroŭ, piwawarniaŭ...

Paša dla pierazimka jość niezamianimaj. Da pašy cialo musić być pryhatawana zahadzia, pad kaniec zimy, u chlawie jašče. Inakš cialo budzie niazdolnym pašu wyŭžytkawać. Praktyčnyja haspadary pakazujuć, što cialo (*pierazimak*) „ouzka“ trymanaje ŭzimku (pad kaniec jaje) na pašy wielmi dobra a da taho *tanna* prybywaje. A apošni rezultat bywaje toj, što cialo takoje ŭwosieni wažyć bolš čymsia cialo kormlenaje ŭzimku i da syta: cialo kormlenaje ŭzimku da syta śpieścicca i nia mohučy paśla naležna wyŭžytkawać pašu, chudaje. U apošnim wypadku haspadaru ŭźnikli dźwie škody: raz, što sytnaje karmleńnie cialaci ŭ chlawie kaštawała daražej, dy, što cialo heta paśla na pašy ŭ swaim uzroście astałosia ŭzadzie. Dyk kožny chaj pamiataje, što sytna karmić pierazimka pad wiesnu i naahuł uzimku *nielha.*

Ab značeńni pašy dla cialaci mowa ŭžo była. Tolki pašaj moža cialo dastać patrebny silny ciełaskład, dy dobraje zdaroŭje. Na pašy bywajuć prywodžany ŭ ruch usie amal orhany cieła, čym-ž jany i adpawiedna raźwiwajucca. Šmat jakija niedachopy ŭ ciełaskładzie na pašy papraŭlajucca. Pry dobraj pašy prykormliwać nia treba. Hdzie paśbišča jość dalej ad sialiby, tam moža žywioła (i cialaty) astacca praz noč. Zdarowamu cialaci heta tolki karysna. Katoraje-b cialo hetaha wytrymać nie mahło, małaja pa im škoda: jano chworaje i jak takoje nijakaj plemnaj cany nia maje.

Tam hdzie cialo i treciuju zimu astajecca jašče jałaŭkaj — ŭ našaj poznaj krajowaj skaciny heta musić być prawiłam — musić takoje cialo ŭžo zdawolicca kormam, składajučymsia z samoha tolki siena, jarawoj sałomy, dy kareńpłodaŭ.

Prypuskać cialo možna tolki tahdy, jak skončycca ŭžo jahony cialesny rost, što ŭ našaj skaciny bywaje pa skončanym druhim hodzie. Raniej hetaha času prypuščanaja jałaŭka, raz što sama astajecca niedaraźwitaj, asłablenaj na zdaroŭi, a druhoje, što i patomstwa ad takoj matki najčaściej taksama za šmat nia stoić. Naahuł, što prypuščańnia tyčacca treba wiedać, što płociawaja śpiełaść žywioły („uzdymańnie na wały“) jašče nia značyć daśpiełaść cialesnuju, u katoraj tolki cialo moža stacca matkaj. Druhimi słowami kažačy, nie razumna robiać tyja, chto prypuskajeć cialo pry pieršaj prajawie płociawaj daśpiełaści, jakaja ŭ cialaci moža wielmi časta pakazacca i pierad pieršym nawat jašče hodam. *Ad. Klimovič.*

(d. b.).

Hramadzianie! Nie zabywajciesia, što ŭžo wybary ŭ Sojm i Senat nie zaharami. Zdarajucca jany raz na piać hadoŭ. Hatujciesia jak adzin pakazać usiamu świetu, što Biełaruś žywie i hałasujcie tolki za numaram 18.

Wybarnyja sprawy.

NAŠ NUMAR 18.

Zamiesta daŭniejšaha numaru 16-ha (wybary ŭ Sojm i Senat 1922), na wybarach ciapierašnich Nacyjanalnyja Mienšaści atrymali numar 18. — Na hety numar 4 i 11 sakawika buduć hałasawać usie świedamyja swaich intaresaŭ Biełarusy.

Wybarny kalendar. *24 studnia.* Padača dziaržaŭnych śpiskaŭ kandydataŭ.

26 studnia. Učastkowyja wybarnyja kamisii adsyłajuć da akružnych kamisijaŭ pa dwa ekzamplary wybarnych śpiskaŭ.

30 studnia. Učastkowyja wybarnyja kamisii pryjmajuć dadatkowyja zapiarečańni proci wyklučeńnia kahoniebudź z wybarnaha śpisku i pierasyłajuć ich da akružnych wybarnych kamisijaŭ.

Kolki ŭžo majem wybarnych śpiskaŭ?

Dziela taho, što ŭ padadzienych raniej śpiskach byli niekataryja niedakładnaści, padajom dla lepšaha zapamiatania jašče raz śpiski (z papraŭkami), papaŭniajučy nowapastupiŭšymi numarami.

№ 1 — Biespartyjny Blok Supracoŭnictwa z Uradam (Piłsudčyki).
№ 2 — P.P.S. (Polskaja Partyja Sacyjalistaŭ)
№ 3 — Wyzwaleńnie (polskaja partyja).
№ 4 — Bund (žydoŭskaja partyja).
№ 5 — Poalej Sjon (tak-ža žydoŭskaja).
№ 6 — Ukrainski Narodny Sajuz.
№ 7 — N.P.R. (polskaja rabotnickaja partyja).
№ 8 — Ukrainski sialanska-rabotnicki sajuz.
№ 9 — Niama, dziela taho, kab nie źmiašać z № 6.
№ 10 — Partyja Chłopskaja (polskaja sialanskaja partyja).
№ 11 — Manarchisty.
№ 12 — Radykalnaja hrupa ks. Okonia (polskaja).
№ 13 — Sialanska - Rabotnickaja Jednaść (kamunisty).
№ 14 — „Związek Chłopski“ supracoŭnictwa z uradam (Piłsudčyki).
№ 15 — Polskaja Katalickaja Partyja.
№ 16 — P. P. S. (lewica).
№ 17 — Syjanisty z Haliččyny (žydoŭskaja partyja).
№ 18 — *Blok Nacyjanalnych Mienšaściaŭ* (wybarnaje abjadnańnie Biełarusaŭ, Ukraincaŭ, Niemcaŭ i Žydoŭ).
№ 19 — Jednaść ukrainskich sialan.
№ 20 — Rasiejcy (Maskali).
№ 21 — Nacyjanalna-Dziaržaŭny Blok Pracy (Piłsudčyki).

F. Hryškiewič.

Karotki ahlad dziei ŭkrainskaje literatury.

Wučań biełaruskaje siaredniaje škoły ŭžo ŭ VI-aj klasie spatykajecca z imionami wialikich pieśniaroŭ i piśmieńnikaŭ brackaha nam ukrainskaha narodu.

Nia lišnim budzie tut, chacia ŭ ramkach hazetnaje staćci, dać karocieńki pierahlad literaturny taho narodu, jaki jość nam pa krywi i doli najbliżejšym i najradniejšym. Napierad mušu ŭ swaju abaronu skazać, što najciažej jość u ramki staćci zharnuć cełuju dzieju literatury, bo stanowišsia mimawoli pierad pytańniem: pisać suchija fakty, ci sačyć za krokam raźwićcia literaturnaje dziei? Chaču tut kirawacca dumkaju: uziać z usiul pa krysie i tak złažyć, źlapić karotki ahlad.

Doŭhaja palityčnaja niawola wialikaha ŭkrainskaha narodu pakinuła śled na ŭkrainskim Parnasie. Pierad wialikaju wajnoju Ŭkraina była raździortaju miž Rasiejaj i Aŭstryjaj. Žyćcio Ŭkrainy pad rasiejskaju akupacyjaj nia było kwietkami azdoblenaje. Kožnaja ŭkrainskaja narodnaja prajawa była dušana niačuwanymi sposabami, aświeta naŭmysna trymałasia na najnižejšaj stupieni, a kali-ž chto niebudź zdolaŭ pracisnucca ŭ wyšejšuju škołu, to zachłysnuŭsia ŭ chwali rasiejskaje kultury. Takimi zrusyfikawanymi Ŭkraincami akazalisia wialikija: Danilewskij, Mordowcew, Gogol i Korolenko, jakija pryniaśli sławu čužoj, rasiejskaj literatury.

Žyćcio Ŭkrainy pad Aŭstryjaj ničym nia rožniłasia ad žyćcia pad Rasiejaj; moža tolki tym, što zamiest „bratoŭ sławianaŭ“, trymali łancuh na ŭkrainskaj šyi inšyja.

Uspaminajučy ab narodnym tworstwie Ŭkrainy, treba abawiazkowa adznačyć, što jano naležyć da liku najbahaciejšych narodnych tworstwaŭ Eŭropy, a muzykaju swajeju staić na pieršym miejscy. Ukrainskija „*Dumy*“ heta krasa i hordaść wiečnaja Ŭkrainy. U najstarejšych „Dumach“, pierawažna apiawajucca bojki Kazakoŭ z Tatarami i Turkami. Dalš cełu cykl „Dumaŭ“ paświečany bojkam wialikaha hetmana ŭkrainskaha Bahdana Chmialnickaha z Palakami ŭ 1647 hodzie. „Dumy“ paŭstali adnačasna z apiawanymi ŭ ich padziejami. Twaryli „Dumy“ piaŭcy ŭtrymywany kazackimi starastami, abo poetami-kazakami. Pašyralnikami „Dumaŭ“ byli „bandurysty“, abo „kabzary“, jakija piajali „Dumy“ pad tony bandury, abo kobzy. Byli heta ślapyja starcy, jakich abwodźwali chłapcy. Siańnia ŭžo bandurysty i kabzary wymierli. Sabiranyja byli „Dumy“, hałoŭna, na pačatku XIX-ha stal. Pieršym źbieračom byŭ Certelew, dalš Šewniewskij, Łukašewič, Žegota Paŭli i Hołowaćkyj. Wykładalnikami „Dumaŭ“ byli: Kostomarow, Antonowič i Drahonow. Studyi „Dumaŭ“ jość nierazłučna źwiazany z literaturnym i narodnym adradžeńniam Ukrainy.

Zakładalnikam nowaje ŭkrainskaje literatury jość aŭtar „Natałki Połtawki“, „Moskala čarywnyka“ i „Aeneidy“ na sučasny aŭtaru ukrainski sposab i ład—J. P. Kotlarewskyj (1769—1838). Pa Katlareŭskim zaraz iduć W.A. Gogol (baćka N.W. Gogola) dramaturh, aŭtar dramy „Prostak“, P,P. Artemowskyj-Hułak (1791—1865) bajkatwornik, dalš H. F. Kwitka - Osnowiančenko (1788—1843) aŭtar apawiadańniaŭ z ukrainskaha žyćcia, baćka realistyčnaje powieści ŭ Eŭropie, dalš idzie najwialikšy ŭkrainski pieśniar, aŭtar słaŭnaha „Kobzara“ i „Hajdamakaŭ“ — Taras Šewčenko (1814—1861). Taras Šewčenko nie supakoiŭsia minuŭščynaju i swajeju sučasnaściaju; jon wieryŭ ŭ budučyniu i piajaŭ dla jaje. Pobač Tarasa Šewčenki staić N. I. Kostomarow, aŭtar „Ukrainskich balladaŭ“ i pierakładalnik Bajrona. Na poli ŭkrainskaje filolohii pracuje aŭtar „Michajła Čarnyšenka“ i „Čornaje rady“—piśmiennik P.A. Kuliš (1819 - 1897); jon zmahajecca za ŭkrainski prawapis nie na etymolohičnym i histaryčnym a na fonetyčnym padkładzie. Kala h. 1850, kali było założana Kiryłamiafodaŭskaje bractwa, źjawiłasia niekalki słaŭnych piśmieńnikaŭ, na čale z Markam Wowčkom. Marko Wowčok — jość aŭtaram najpiakniejšych apawiadańniaŭ z ŭkrainska - narodnaha žyćcia. Dziakujučy swajmu lohkamu stylu i hłybokaj sentymentalnaści apawiadańni Wowčka dasiahli najhłybiejšych ukrainskich kutkoŭ. Dokazam wartaści apawiadańniaŭ Wowčka słužyć toj fakt nawat, što słaŭny rasiejski piśmiennik Turgieniew pierałažyŭ ich, amal nia ŭsie, na rasiejskuju mowu.

Na čale paźniejšaj skupiny piśmiennikaŭ, zaraz-ža pa Wowčku, staić I. Lewickyj-Nečuj, pieršy ŭwodzić da ŭkrainskaje powieści žyćcio intelihiencyi, a hetym roźnicca ad swaich pa-

№ 22 — Blok Ukrainskich socyjalistaŭ.
№ 23 — Suwiaz Sialanskaj Siły (Związek Siły Chłopskiej) polskaja partyja.
№ 24 — Blok Katalicka - Nacyjanalny (polskija endeki).
№ 25 — Blok Katalicka-Narodny (Abjadnańnie Piasta z Polskaj Chryść. Demakr.).

Były senatar Ułasaŭ nie kandyduje. „Słowo“ źmiaščaje list Ułasawa, u jakim b. senatar zajaŭlaje, što wiestki ab jahonaj kandydatury, a tak-ža byccam jon tworyć asobny wybarny špisak,—nia zhodny z praŭdaj.

Nowaja polskaja partyja. U Lidzie 9-I, u prysutnaści Nawahradzkaha wajawody, p. Bečkowiča, i Lidzkaha starasty p. Ždanowiča, adbyŭsia źjezd polskich pradstaŭnikaŭ Lidzkaha Wyb. Wokr. Na źjeździe zasnawałasia nowaja palityčnaja partyja, pad nazowam: „Krajowy Związek Rolników Ziem Wschodnich“.

Partyja tolki - što zasnawałasia, a ŭžo pastawiła na pieršym miejscy swaich kandydataŭ p. Klukowiča, kiraŭnika fermy rolnaj u Berdaŭcy, Lidzkaha paw., a dla pawahi i paśpiechu pamiž sialanaŭ-Biełarusaŭ, pryhałubili ŭ kandydaty i b. hramadaŭca — Kuca.

Pany razam z uradam Piłsudskaha. U Wilni na źjeździe delehataŭ abšarnickich sajuzaŭ pastanoŭlena bolšaściu hałasami, što sajuz abšarnikaŭ wilenskaha wajawodztwa padtrymaje „biezpartyjny“ kamitet supracoŭnictwa z uradam Piłsudskaha, a zatoje na wybarnym špisku majuć abšarniki atrymać na našych ziemlach kandydatury ŭ Sojm. Hetak polskija demakraty bratajucca z swajej buržuazijaj i robiać swoj blok, kab tolki pieramahčy niapolski front. Ale ŭ abšarnickim łahiery niama niešta zhody. Na hetym-ža źjezdzie šmat prysutnych wykazywała dumku abjadnańnia z endekami, heta znača z mienšymi panami, zatoje bolšymi šowinistami.

Znajšli sajuźnikaŭ. Asiraciełyja maskoŭskija čornasociency (R. N. O.) nia pryniatyja ŭ Blok Mienšaściaŭ złučylisia ŭ blok z starawierami. Jak pišuć hazety ŭžo złožany ahulny špisak Rasiejcaŭ prawasłaŭnych z Rasiejcami starawierami. Maskali z hetaha špisku ličuć na biełaruskija hałasy.

Šapiela adusiul honiać. Siabry tak zwanaj „Radykalnaj sialanskaj partyi zachodniaj Biełarusi“ wydali „zajawu“ u jakoj wystupili prociŭ wiedamaha zdradnika biełaruskaha narodu b. pasła Šapiela. Widać hetamu jahomaściu prydziecca raźwitacca z Sojmam, bo dawoli tumaniŭ niaświedamy narod. Što heta za frukt, widać z taho, što na dniach Šapiela byli aryštawali ŭ Waršawie ŭ bandyckaj kampanii.

Klub Pracy wyświstali. Jak padaje „Dz. Wil.“ — 18-I u Niemančynie niejki ahient t. zw. „Zjednoczenia Krajowego“ (heta kampanija „našaha“ Umiastoŭskaha), sazwaŭ schodku siabraŭ i prychilnikaŭ „Klubu Pracy“. U časie pramowy sabranyja aratara wyświstali.

Wyniki wybaraŭ u 1922 h. na biełaruska-litoŭskich ziemlach. Dziela nadchodziačych nowych wybaraŭ prypaminajem wyniki wybaraŭ da minuŭšaha Sojmu, jakija adbylisia 5 listapada 1922 h.

Wilnia. Miesta i pawiet 5 mandataŭ. Wybarny dzielnik: 13,014.

Polskija Endeki i Chadeki: 2 mandaty (pasły Źwierzynski i ks. Olšanski) Hałasoŭ — 32,031.

Piast: 1 mandat (Wendziagolski, katory potym wystupiŭ z partyi). Hałasoŭ — 16,555.

Wyzwaleńnie: 1 mandat (pasoł Kościałkoŭski, jaki ciapier staić na čale Partyi Pracy). Hałasoŭ — 13,555.

P. P. S.: 1 mand. (pas. St. Płaŭski). Hałasoŭ — 13,064.

Świanciany. Pawiety: Świanciany, Brasłaŭ, Pastawy, Dzisna — 6 mandataŭ, dzielnik wybarny 14,183.

Wyzwaleńnie: 4 mandaty (pasły Hałka, Adamowič, Piatroŭski i Šapiel). Hał. — 56,732.

Blok Nac. Mienšaściaŭ (16) — 2 mandaty (pasły ks. Stankiewič i Miatła). Hał. — 36,609.

Lida. Pawiety: Lida, Wałožyn, Ašmiana, Maładečna, Wilejka — 7 mandataŭ. Wybar. dzielnik — 17,222.

Wyzwaleńnie — 3 mand. (pasły Wajawudzki, Haławač, Balin). Hał. — 51,668.

Bl. Nac. Mienš. (16) — 2 mand. (Biełarusy Aŭsianik i Rak-Michajłoŭski). Hał. — 40,677.

Piast — 1 mand. (pas. Dubroŭnik). Hał. — 34,344.

Endeki i Chad. (8) — 1 m. (pas. Račkoŭski). Hał. 13,112.

Nawahradak. Paw.: Nawahradzki, Stołpcy, Niaświž, Baranawičy, Słonim — 6 mand. Wyb. dzielnik — 14,951.

Šasnastka — 4 mand. (pasły: Kachanowič i Rahula — Biełarusy, Wyhodzki i Lublinski — Żydy).

Wyzwaleńnie — 2 m. (pasły Helman i Šakun). Hał. — 41,251.

Paleśsie. Pawiety: Pinski, Łuniniec, Sarny. Mand. 5. Wyb. dz. 17,667.

P. P. S. 3 m. (pasły Wolicki, Badzian i Dzienhileŭski). Hał. — 52,981.

Šasnastka — 1 m. (pas. Jaremič). Hał. — 31,974.

Wyzw. — 1 m. (pas. Koroleŭski). Hał. — 26,925.

Brest-Litoŭski. Pawiety: Kobryn, Pružany, Kosaŭ, Drahičyn, Kamień-Košyrski. Mand. 5. Wyb. dz. 13,598.

Šasnastka — 3 m. (pasły Dźmitruk, Chrucki i Minzwiera). Hał. — 44,805.

Sacyjalisty — 1 m. (pas. Uziembło). Hał. — 20,746.

Wyzwaleńnie — 1 m. (pas. Bon). Hał. — 13,598.

Jak bačym, pry wybarach 1922 h. šmat biełaruskich hałasoŭ usiała polskaja partyja „Wyzwalenia“. Možna być peŭnym, što abmyłka heta bolš nie paŭtorycca.

Z pieśniaŭ moładaści

Hej wy siły maładyja,
 Hej, wy sakały!
Budźcie jak wichor žywyja
 I macniej skały.
Słabaść miesca chaj nia znojdzie
 U maładych hrudzioch.
Usio žywoje z nami pojdzie
 Z ahniom u wačoch.
Ci-ž my braćcia nie zdabudziem,
 Lepšych, świetłych dzion?
Ci-ž my sił swaich nia čujem?
 Ci-ž nas čmucić son?
My adważna, hramadoju,
 Šlach prałožam swoj,
Mołaďź z burnaju dušoju,
 Z dušoj ahniawoj.
Dzieci pracy i zmahańnia,
 Kliča nas Narod!
Dosyć mučyli nas zdańnia
 My idziem ŭ pachod.
Dyk da mety! Bolš adwahi,
 Śmialej, sakały!
Poŭny my žyćciowaj prahi,
 My macniej skały!

A. Bartul.

Z biełaruskaha žyćcia.

Kulturnaja praca studentaŭ-Biełarusaŭ. U niadzielu 22 studnia ŭ sali T-wa Biełaruskaj Škoły, dziakujučy starańniam Biełaruskaha Studenskaha Sajuzu, była złaďžana lekcyja sa spektaklam. Lekcyju čytaŭ stud. Šyran na temu: „Hazawaja i bakteryjolohičnaja wajna ŭ światle prošłaści i ŭ budučynie“, paśla čaho adyhralisia pjeski: „Na wioscy“ i „Miadźwiedź“. U ihry na scenie brali ŭdzieł Z. Michalewičanka, E. Załkind, Jermakawičanka, Amieljanowič, Maskalik i inš.

Ahułam wiečar treba ličyć wielmi ŭdałym. Možna tolki pažadać, kab hałoŭnaja ŭwaha arhanizataraŭ nia była zwaročwana na tancy, jakija na wiečarynie zaniali pačesnaje miesca, bo trywali da 4-aj hadziny ranicy.

Biełaruskaja radjo-lekcyja adbyłasia ŭ paniadziełak 23.I pračytanaja A. Zianiukom. Čarodnaja lekcyja maje być 26 studnia.

Z Niezależnaj Litwy.

— Prezydentu Litoŭskaj Respubliki Smetonie i premjeru Waldemarasu Papiež pryznaŭ specyjalnyja ordeny za zasłuhi, pałožanyja imi pry pracy nad konkordatam z Watykanam.

— „Lietuva“, uradawaja litoŭskaja hazeta, piša, što Piłsudski choča pryśpiašyć termin litoŭska-polskich pierahaworaŭ dziela taho, kab mieć bolš kozyraŭ pry wybarach u Sojm, dumajučy, što padčas pierahaworaŭ jon budzie mieć pierawahu nad Litwoj. Litoŭski-ž urad heta dobra razumieje i pamahać sučasnamu polskamu ŭradu ŭ jaho ŭnutranaj palitycy nia dumaje.

— Pradstaŭnik Polskaj Telegrafičnaj Agencyi, nie atrymaŭšy ad litoŭskaha ŭradu pradaŭžeńnia wizy, wiartajecca z Koŭna ŭ Waršawu. Budučy pa darozie ŭ Kłajpedzie, u hutarcy z niekatorymi ŭradowymi asobami, jon wykazaŭ dumku, što narmalnyja adnosiny pamiž Litwoj i Polščaj buduć... tolki za dwa hady.

— Litoŭskaja presa, u źwiazku z zadziaržanym u Koŭnie transpartam arużža, piša, što śpiarša ŭsie dumali, što heta arużža wiaźli ŭ Kitaj, adnak paśla tolki wyjaśniłasia zapraŭdnaje jaho naznačeńnie, a mianoŭna: transpart na zakaz Polščy wiaźli ŭ Wilniu dla litoŭskich emihrantaŭ.

Kolki ŭ hetym jość praŭdy — skazać trudna.

Z Polščy.

Waršawa. Rada Ministraŭ na pasiedžańni dnia 20 studnia apracawała akančalna prajekt dachodaŭ i raschodaŭ Polskaha Haspadarstwa na 1928—29 h., powodle katoraha dachody pradbačacca ŭ sumie 2 milijardy 587 milijonaŭ złotych, a raschody — 2 milijardy 476 milijonaŭ. Prajekt hety budzie razhladać nowy Sojm.

— Ministar zamiežnych spraŭ razhladaŭ prywiezienuju Tarnoŭskim notu litoŭskaha ŭradu. Źmiest noty da hetaj pary aficyjalna nie abwieščany. Pamima hetaha Ministerstwa Zamiežnych Spraŭ apracoŭwaje nowuju notu da litoŭskaha ŭradu, padajučy hetym razam susim kankretnyja prapazycyi ab časie i miejscy pierahaworaŭ. Polski ŭrad trymajecca stanowišča, kab pierahawory pačać abawiazkawa pierad pasiedžańniem Rady Lihi Narodaŭ. Zdajecca adnak, što ŭ dobryja rezultaty pierahaworaŭ abiedźwie starany nia wierać.

— 20 studnia a 8 h. wiečaram natoŭp ludziej, pierawažna kamunistych, sabiraŭsia kala turmy na Dzikaj wulicy, ale palicyja ich razahnała.

— U čaćwier u nočy waršaŭskaja palicyja zrabiła wialikuju abławu na złaďziejaŭ. U adnej kawiarni, hdzie sabrałasia samaja złaďziejskaja kampanija, palicyja ŭbačyła b. pasła polskaha Sojmu, wiadomaha awanturnika i ašukanca biełaruskaha narodu, Antona Šapiela. Što jon tam rabiŭ — ci heta byŭ sklikany im pradwybarny źjezd, ci jon chacieŭ naniać u swaju partyju ahitataraŭ na wybary, ci niešta druhoje—niama wiedama. Nia wiedała i palicyja i, kab dawiedacca, zabrała z saboj A. Šapiela ŭ kamisaryjat i paprasiła sieści. U subotu 21 studnia Šapiela z pad aryštu zwolnili. Prypomnim, što ŭ pasły papaŭ jon ad partyi „Wyzwaleńnie“, toje samaje wyzwaleńnie, što i Šapialowym hołasam addało našu ziamlu abšarnikam.

Probnyja numary „Biełaruskaj Krynicy“ wysyłajucca biaspłatna.

piarednikaŭ, jakich tworstwa spačywała na ŭkrainskim prostaludździu. Hady 1875—1890 nosiać u dziei ŭkrainskaje literatury piačać upadku. Ale tut, z hodu 1890-ha, źjaŭlajecca piśmieńnica L. Ukrainka (praŭdziwaje imia Larysa Kosočowa), jakaja swajeju pracaju znoŭ stawić ukrainskuju literaturu na adpawiednaje miejsca. Jaje hłybokija socyjalnyja matywy i wydaskanalonaja forma zdabyła adno z piakniejšych miajscoŭ u historyi ŭkrainskaje literatury. Pobač L, Ukrainki jdzie Wasil Čajčenka (praŭdziwaje imia Barys Hrynčenko) aŭtar znanaha ramanu „Na razdarožžy“. Tut-ža jduć P. Myrnyj i Skołyčenka. Z dramaturhaŭ hetaha času najznatniejšymi jość Karpenko-Karyl i Staryćkyj.

Strašenna ciažka było pad rasiejskaju akupacyjaju raźwiwacca ŭkrainskaj literatury. Niačuwanyja pieraškody pieramahać musili ŭkrainskija literaturnyja pracaŭniki. Wialikaju zasłuhaju ich jość, što jany zachawali pry žyćci literaturnuju krynicu i swajeju pracaju nie dazwoli joj wysachnuć. U hranicach Aŭstryi na pačatku XIX stal., zdawałasia, što zusim umiarło ŭkrainskaje literaturnaje žyćcio, bo spačywała jano ŭ poŭnym latarhu. U 30 hadoch hrupa zapalenych patryjotaŭ, pad upływam pawiawajučaha nad Eŭropaju štandaru romantyzmu, zbudziła da žyćcia ŭkrainskuju literaturu pad akupacyjaj Aŭstryi.

Pawadyrom i najwialikšym talentam uspomnianaje hrupy patryjotaŭ byŭ Markijan Šaškiewič (1813—1843), jaki wydaŭ „Dniestrawyja Rusałki“, zbornik narodnaje i stworanaje poezii, i hetym załažyŭ fundamant ukrainskaje literatury ŭ Aŭstryi, bo hetaja kniha była pieršaju drukawanaju ŭ mowie ŭkrainskaj knihaju ŭ hranicach Aŭstryi (1837 h.). Aprača hetaje knihi M. Šaškiewič wydaŭ jašče dźwie knižki ŭłasnych wieršaŭ „Dumki i Psalmy Rusłana“

U praciahu čwiertki stalećcia (1837—1862) wyšła tolki 250 drukawanych knižak ukrainskich, a heta świedčyć, u jakich ciažkich warunkach zmušany byli žyć ukrainskija literaturnyja pracaŭniki.

Pieśniarami hetaje pary byli: N. Ustyjanowič, zborniki jahonaha-ž tworstwa wyšli ŭ 1860 h. u Lwowi i O. J. Fedkowič - Horodenčuk (1834—1888). Aprača Ustyjanowiča i Fedkowiča twaryŭ u hetym časie piaśniar B. Diedickyj, aŭtar „Koniušaha“ i „Bujtur Wsiewołoda“, i J. Hušałowič (1823—1903) aŭtar „Snu kniazia Lwa“ i „Kwietkaŭ z naddniestraŭskich łuhoŭ“. Hušałowič jość aŭtaram ukrainskaha himnu: „Mir nam braćcia“.

Na čale nawukowaje literatury staić u hetym časie J. Hołowackyj (1814—1888), aŭtar wialikich pracaŭ histaryčnych i etnahrafičnych.

Najwialikšy, adnak, raźćwiet na literaturnym poli nastupaje pa 70-tych hadoch, kali źjaŭlajecca Franko i Kobylanskaja.

Dr. S. Franko byŭ usiestaronna čynny ŭ literatury. Jahonyja abrazy literaturnyja z realnaha žyćcia ŭkrainskaha narodu charakterny połymiennaju žyćciowaściu z melanchaličnaju afarboŭkaju. Aŭtarka „Caławieka“, „Careŭny“ i šmat tworaŭ inšych — Olha Kobylanskaja tworyć krasu, dziela krasy. Najlepšaj z jaje pracaŭ jość sialanskaja epopeja „Ziamla“, pieratłumačanaja na mowy ŭsich narodaŭ na Zachadzie.

Z ukrainskich piśmiennikaŭ nowaje pary stajać na čale W. Stefanik, Łubijanowič, Kobryńska i dramaturh Cehlinski. U Wuhroŭščyni źwiarnuŭ na siabie ŭwahu aŭtar „Wiačerniaha zwonu“ i „Na Bezkydach“—J. Stawrowskyj-Popradow († 1899 h.).

Pačatkam XX stalećcia chaču skončyć swaju karocieńkuju staćciu pierahladu dziei ŭkrainskaje literatury. Paŭtaraju, heta nia byŭ pierahlad, ale wyrwańnie niekalki faktaŭ z wialikaje historyi ŭkrainskaha piśmienstwa. Dwaccataje stalećcie ŭwiało na ŭkrainski Parnas literaturnych asiłkaŭ, jakich užo tut nia maju mahčymaści spomnić. Siańnia jość try hałoŭnyja literaturnyja ŭkrainskija wahniwy: Radawaja Ukraina, čaść pad Polščaju i emihracyja. Na emihracyi pražywajuć dwa wialikšyja ŭkrainskija pieśniary Babiŭ i Stefanowič, z jakimi mieŭ ja ščaśćcie spatkacca.

Da pierahladu ŭkrainskaje literatury XX stalećcia spadziajusia chucieńka wiarnucca, karystajučysia łaskawaju haścinnaściaju na špaltach „Biełaruskaje Krynicy“-

HRAMADZIANIE!

Zapiswajcieś U B. Ch. D.!

Z zahranicy.

U Sawieckaj Biełarusi strašenna pašyrajecca pjanstwa. U praciahu apošnich dwuch hadoŭ było aryštawana 27 tysiačaŭ asob, abwinawačanych u nielahalnym wyrabie samahonki. Pawodle ŭradawych danych na wyrab samahonki wychadziła ŭ hod kala 1 miljona pudoŭ zbožža, u hetym liku: žyta, bulby j jačmieniu. Adnaho žyta ŭžywajecca na harełku byccam kala 600 tysiačaŭ pudoŭ. Siabra Kalehii Narodnaha Kamisaryjatu Prawa, Sudakoŭski, skazaŭ žurnalistym uradawaj hazety „Źwiezda", što ŭ 1927 hodzie sawieckim sudom sudziłasia bolš 1000 asob, abwinawačanych u nielahalnym wyrabie harełki.

Łatwija. 20-ha studnia pačałasia zwyčajnaja sesyja łatwijskaha parlamantu. Apazycyja da nowaha ŭradu choča na paradak dnia pastawić sprawu ab wyražeńni niedawiera da ŭradu i hetym pryśpiašyć jaho ŭpadak.

Niamieččyna. Parlamant pryniaŭ u wa-ŭsich troch čytańniach umowu ab tymčasowym handli drewam pamiž Polščaj i Niamieččynaj.

Biedny naš les!

Portugalija. Portugalskaja palicyja adkryła zmowu, skirawanuju proci sučasnaha ŭradu. Aryštawana šmat asob, siarod ich niekalki wajskowych. Matywaŭ aryštu ŭrad nie padaŭ.

Roznyja nawiny.

Syhnały z planety Mars. Adzin anhielski wučony dr. Robinzon padaŭ da wiedama pradstaŭnikom londanskaj presy, što jamu ŭdałosia zławić radjosyhnały z Marsa, jakija pakazwajuć na toje, što žychary hetaj dalokaj planety probawali ŭwajšci ŭ parazumieńnie z ziamloj.

Dr. Robinzon śćwierdžaje, što syhnał składaŭsia z niekalki litaraŭ. Pa atrymańni hetych znakoŭ wučony pašoŭ na centralnuju londonskuju poštu i ŭručyŭ dyžurnamu ŭradoŭcu radyjowuju telehramu z zahadam, kab toj wysłaŭ jaje na Mars.

Uradowiec nia dziwujučysia pryniaŭ telehramu i pry hetym skazaŭ, što jaje wyšlić, adnak nia ručaje za toje, što jana budzie daručana adresatu.

U Čenstachowie adzin mechanik budawaŭ na strasie swajho domu antenu dla radyja. Ale nie pazwolili jamu heta zrabić... žančyny. Wieračy, što radyjo prynosić pomstu niebu i ŭsialakija niaščaści, jany papsawali pryłady anteny, a mechanika pabili.

Woś wam i kultura Zachodu!

U stalicy Belgii adkryta była wialikaja mastackaja wystaŭka. Pamiž inšymi byŭ addzieł i Sawieckaha mastactwa. Belgijskaja moładź napała na Sawiecki addzieł, źniščyła ŭsie abrazy a pamieškańnie zrujnawała. Sawiecki ŭrad zažadaŭ ad Belgii zapłaty 50,000 rublej.

Praŭnyja parady.

A. Gor.

Pytańnie. Brat majho baćki pamior u 1912 hodzie, pakinuŭšy 3 dački. Dźwiom dočkam ja wydaŭ pasah i jany wyšli zamuž, a ziamlu, katoraja zastałasia im pa baćku, pakinuli mnie. Treciaj dačce zamiest pasahu ja pazwoliŭ karystacca ziamloj u praciahu 2 hadoŭ. Ci mohuć ciapier siostry adabrać ad mianie ziamlu?

Adkaz. Kali Wy karystajecie z ichniaj ziamli ŭ praciahu 10 hadoŭ na prawie poŭnaha ŭłaśnika, abo kali ŭ Wašaj staranie istnuje zwyčaj, što wypasažanaja hetkim sposabam žančyna tracić prawa da ziamli — to nia mohuć. U praciŭnym wypadku mohuć.

Pytańnie. Majej maci dastałasia z padziełu adna siomaja čašć učastka ziamli (ziamla była jaje baćki). Maci žyła pry mnie 6 hadoŭ i prad śmierciaj apisała ŭ nataryusa hetu ziamlu mnie. Maju siastru, katoraja choča ŭziać čašć ziamli? Ci maje prawa?

Adkaz. Kali opis zrobleny ŭ formie testamentu i testament zaćwierdžany Akružnym Sudom—to nia maje.

DA NAS PIŠUĆ.

MITYNHI POLSKIJA NIE ŬDAJUCCA.

U sieradu 18 h. m. u Iŭi na rynku adbyŭsia, daŭno pryhataŭlany mitynh „Stronnictwa Chłopskiego". Z pramowaj wystupiŭ b. pasoł Dubroŭnik. Usio zdawałasia było dobra. — „Blok Rządowy" jon što nazywajecca skampramitawaŭ, a najbolš dziejačoŭ naniatych praz hety blok, jak prykładam wojta Subotnickaj hminy M. Saroku, Chalewu i inšych i ŭžo dumaŭ supačyć na laŭrach i z pabiednaj, peŭnaj siabie minaj adyjšci. Ale jak każuć — ščaście z niaščaściem chodziać uporuč. I tut jano pryšło razam: niejki siarednich hadoŭ wysoki čaławiek paprasiŭ hołasu ŭ pasła Dubroŭnika. Toj peŭny ŭ swaju pabiedu pazwoliŭ na swaim mitynhu hawaryć. Pieršyja słowy hetaha nowaha pramoŭcy na słuchačoŭ zrabili prosta mahičnaje ŭražańnie. Jak Iŭje Iŭjem jany ŭ swajoj rodnaj mowie publična hawaračy nikoha nia čuli. Zrabiłasia cicha, jak u kaścieli. Z twaraŭ słuchačoŭ wyhladała wialikaje zacikaŭleńnie. Stali dapytywacca šeptam chto heta hawora i ad jakoj partyi i jaki nomiar jaho śpisku. Kali-ž pramoŭca adrakamandawaŭsia, što proźwišča jaho Paźniak i jon źjaŭlajecca pradstaŭnikom Biełaruskaha Abjadnanaha Wybarnaha Kamitetu, to palicyja nie pazwoliła jamu bolš hawaryć. Jakoje ŭražańnie na słuchačoŭ zrabiła heta karotkaja pramowa možna sudzić pa tym, što nastupnym pramoŭcam, bloku ŭradowaha i „Stronnictwa Chłopskaha" sialanie kateharyčna nie dali i adnaho słowa prahawaryć.

Kiarmašnik Piotr.

BIAZSILNAJA ZŁOŚĆ.

Gierwiaty, Wil.-Trockaha paw. U № 51 „Bieł.-Krynicy" m. h. była źmieščana karespandencyja ab gierwiackim polskim ksiandzu. Nadta jana niepadabałasia gierwiackim Palakom, a asabliwa sakałojskim. Padburanyja kiraŭničkaj škoły gierwiackaj, pastanawili dawiedacca chto napisaŭ i ŭkarać. Jak žabraki chodziačy źbirali afiary, a potym wybrali M. Saŭku, katoraja i wyjechała ŭ red. „Bieł. Kr.".

Jak mnoha hawaryłasia prad wyjezdam, tak wiarnuŭšysia nie skazała nawat dzie dzieła sabranyja hrošy.

Najbolej pryčyniłasia da wyjezdu z Gierwiat ks. Jakowanisa kiraŭnička polskaj škoły gierwiackaj. Jana nikoli nie prychadziła da kaścioła i nia wiedaje, što ŭ kaściele robicca. Chto-kolwiek pryšoŭšy jej zbreša što, dyk jana chodziačy padburaje narod na ksiandza. Jana kazała, što zatoje nia idu da kaścioła, što ksiondz Litwin, ale kali astaŭsia ksiondz Palak — dyk my tak sama idučy da kaścioła kožnuju niadzielu spatykali jaje jedučy da wučycielki sakałojskaj, a pryjechaŭšy ŭsialakim sposabam padburała narod. Ciž hetak wypadaje wučycielcy. Jana dziaciej nia wuča, ale zajmajecca razsiawańniem nienawiści.

Toj samy.

Jak wiedama Redakcyja nikoli nie wydaje chto jość aŭtaram karespandencyi i nichto z takoj sprawaj ad Gierwiackaj parafii da nas nie źjaŭlaŭsia.

Redakcyja.

NAŠ WOJT.

Wojstam, Wialejskaha pawietu. 14-X-27 adbyłosia ŭ nas pasiedžańnie wałasnoj rady. Pierad hetym pasiedžańniem zastupnikam wojta, Sałahubam, było wyklikana niekalki radnych na „poufne sprawy". Usich dziwiła, što heta mahli być za sprawy. Ale paśla akazałasia, što Sałahub, ad imia „samaha" wojta, asadnika Tałočki, prasiŭ radnych, kab tyja ŭchwalili ŭradoŭcam hminy zapamohu ŭ sumie 642 zł. Wojt Tałočka z swajho boku abiacaŭsia, što budzie zaŭsiody pracawać supolna z radaj, nikomu nia budzie ŭžo psuć apinii i na znak wiečnaj zhody abiacaŭ zładzić dobruju papojku.

Ale 9 i 15 śnieżnia minułaha hodu było jašče cikawiejšaje pasiedžańnie — kali ŭchwalali biudžet na 1928-29 hod u prysutnaści Wialejskaha starasty i školnaha inspektara. Kali wyznačali wojtu pensyju, radnyja prasili starastu, kab toj źmienšyŭ jaje na pałowu, bo miascowyja ludzi achwotna zhadzilisia-b i za pałowu pracawać. A tut wojt biare miesiačna 300 złot. (nia ličačy razumiejecca ŭsialakich pabočnych dachodaŭ). Takaja niesprawiadliwaść wialikim ciažaram lažyć na našych plačach. U toj čas jak wojt Tałočka moža pazwalać sabie na ŭsialakija papojki, ludzi siadziać u žaŭnierskich akopach biez kawałka chleba.

Pan starasta źwiarnuŭ uwahu na prośby radnych i abiacaŭ wyznačyć nowyja wybary na wojta. Heta Tałočku wielmi nie padabałasia i adrazu pačaŭ kambinawać, kab jaho nia wyparkali i kab na dalej wojtam astaŭsia. Dziela hetaha pačaŭ prasić ludziej, kab za jaho prasili starastu. Ale na ščaście takich achwotnikaŭ nie najšłosia apračа pary basiakoŭ-padšywalnikaŭ. Tut treba jašče skazać, što wojt Tałočka maje swajho ahienta, Šmulku, z jakim usialakija štuki wyrablajuć, jakija kab apisać, dyk peŭna što nie chapiła-b i wałowaj skury.

Swoj.

DRENNA BAWICIESIA, CHŁOPCY!

W. Piatrowičy, Ašmianskaha paw Z kožnaj staronki našaj Baćkaŭščyny-Biełarusi čuim roznyja nawiny ab sialanskim žyćci. Čamu-ž heta z našaha boku cicha? Dyk mušu i pachwalicca z našaj moładzi, katoraja sprawiła „wiečarynu" i wielmi „choraša" papisałasia na druhi dzień Kaladaŭ.

Jak tolki pryšoŭ wiečar prywiali dwuch muzykantaŭ i chłapcoŭ z Čatyrak. Spačatku hulali pryhoža, ale potym zachaciełasia našym chłapcom wypić harełki. Pašli jany jaje pić; kali nabralisia až pasamyja wušy, pryšoŭšy ŭ chatu začali mekać jak waŭki ŭ lesie. Dyk ja-ž i padumaŭ sabie ŭ dušy, što heta budzie nia dobra.

Pačakaŭšy trochi, jak harełka pamiašała im u hałowach, dawaj zadziracca z prošanymi haściami, zatoje, što jany nie chacieli słuchać, kali było skazana „kółeczko". Dataho dajšło, što dwum čatyrkaŭskim chłapcom Pikakoŭskamu i Dubickamu raźbili hałowy ŭ niekalkich miejscach niejkimi tam „spranžynoŭkami" i nožkami ad zedlaŭ. Našamu adnamu chłapcu Madekšu dastałasia ŭ hаławu klučom, bo ŭwieś twar byŭ zality krywioju. Tak bilisia mocna, jak u niekatorych wioskach nawiasiellach. Usie ławy i zedli pałamali na drobnyja kawałki. Na zaŭtra ranicaj bačym až usia wulica čyrwonaja ad krywi.

Woś jak haściej u nas šanujuć: za dobraje, złym płaciać. Usio-ž heta harełka narabiła, usie widzicie sami jakuju jana nam karyść prynosić. Ci-ž heta nie mahliby jany biez jaje abyjścisia, to i hałowy byli-b cełyja. Lepiej hetyja hrošy abwiarnuli-b na što inšaje, kab mahło prynieści karyść nia tolki dla ich, ale i dla ŭsich sialan.

A ciapier užo sami razdumalisia, što drenna zrabili, bo brydka stała im, usie śmiajucca, što haściam kaladu dali.

Dyk braty Biełarusy, nie biarycie ad našych chłapcoŭ prykładu. Za hetyja hrošy lepiej wypiŝcie hazetu rodnaju jak: „Bieł. Krynicu", bo jana ŭświadzie was na dobry šlach žyćcia.

Znajomy.

PEPEESAŬ SŁUCHAĆ NIA CHOČUĆ

W. Warakomščyna, Nawahradzkaha paw., Dwareckaj hm. Dn. 11.I 1928 h. pryjechaŭ ahitatar z PPS Michał Ziniewič z w. Haradyšča, Niedźwiedzickaj hm., Baranawickaha paw. Zrabiŭ schod i pačaŭ wychwalać swaju partyju: bratstwa narodaŭ, aŭtanomija dla Biełarusi i Ŭkrainy, ziamla sialanstwu biaz wykupu. Dalej radziŭ zapiswacca ŭ siabry PPS i nawiazywać łučnaść z kamitetami; razdawaŭ adozwy i knižki (za knižki treba było płacić pa 10-20 hrošaŭ).

Pa im zabraŭ hołas Janka Šejbak, jaki wykazaŭ usiu škodnuju pracu dla Biełaruskaha Narodu PPS i pracu biełaruskich pasłoŭ na niwie adradžeńnia Biełaruskaha Narodu. Na zapytańnie ahitatara — da jakoj partyi naležyć Janka Šejbak? — adkazaŭ, što da B. Ch. D. i jość Biełarusam. Tady ahitatar adkazaŭ: „Ja śmiarotny worah usiakaj nacyjanalnaści". Janka Šejbak zabraŭ znoŭ hołas i skazaŭ usim sabranym hramadzianam nia wieryć roznym dobra płatnym ahitataram, a harnucca da Biełaruskaha Wybarnaha Kamitetu, Bloku Nacyjanalnych Mienšaściaŭ i hałasawać za hety śpisak. Tady ahitatar pahladzieŭ, što prychilnikaŭ niama ŭ wioscy Warakomščynie, spuściŭ wušy i pašoŭ u Nowajelniu; tam łaziŭ pa kirmašy razdajučy swaje adozwy.

Š. J.

Z Wilni.

— Wizytacyju kaściołaŭ Wilenski Arcybiskup pačnie 16 sakawika, a zakončyć 22 čerwienia sialetn. hodu. Plan wizytacyi ŭžo apracawany.

— 21 studnia ŭ Wilenskim Akružnym Sudzie zakončyŭsia palityčny praces, nazwany „pracesam pastaŭskich kamunistych". Abwinawačanych było 21 asoba. Prysud ciažki: 8 čaławiek zasudzili ŭ turmu ad 3 da 8 hadoŭ. Reštu ŭniawinnili.

Naša Pošta.

Chłopskamu. Źmieścim.

Kizeju, Al. Huńku, A. Bašynskamu, L. Winničku, M. Klimowiču. Prośbu spoŭnim.

D. A....ku. Tymčasam takaja časopiś Redakcyi nia wiedamaja. Kali-b dawiedalisia, prośbu Wašu spoŭnim.

Wilh. Chadanionku i A. Paźniaku. Parad udzielim, kali da Was dojdzie čarod.

J. Fiedarowiču (Buenos Aires). Hazetu Wam pasyłajem. Nie zabywajciesia na čyžynie ab „Biełaruskaj Krynicy" i pišycie jaknajčaściej ab žyćci našaj emihracyi i ab swaich pieražywańniach.

Atrymali ad: Dubaniewiča 17 zł., ks. Tatarynowiča 12 zł., ks. Pakalnisa 10 zł., ks. Miškinica 7 zł. 75 hr., Hryškiewiča A, 8 zł., ks. Lisoŭskaha i Cikoty pa 5 zł, Lulko A. 4 zł., Alcimowiča i Mickiewiča pa 3 zł., Slenko S., Dyska S., Korwiela S. i Ciapko W. pa 2 zł, Krečko E., Sawickaha, Dziekana, Gorostowiča, Łojko T. i Bezpieč. Uradu Wojew. pa 1 zł.

Čaplinskamu W. 2 zł. 50 hr. pieradali ŭ „Sialanskuju Niwu" i 2 zł. 25 hr. u Kniharniu.

Kutok śmiechu.

Razumny Jurka.

— Čaho płačaš, Jurka?

— Załatoŭku zhubiŭ!

— Na tabie dźwie załatoŭki, — tolki nia płač.

Jurka ŭziaŭ hrošy dyj znoŭ pačynaje płakać.

— Nu, čaho-ž ty jašče płačaš?

— Jak-ža mnie nia płakać? Kab nia zhubiŭ toj załatoŭki, to ŭžo mieŭ-by až try!

Nia moh zyjšci.

Wyčyciel pytaje Janku čamu spaźniŭsia ŭ školu.

Janka: Bo jakiś pan zhubiŭ 10 zł. to sabrałasia hramada ludziej kruhom mianie i nichto nie chacieŭ pajšci pakul nie najducca hrošy.

Wyčyciel: A čamu-ž ciabie heta tak cikawiła?

Janka: Bo ja stajaŭ na tych hrošach.

Kuplajcie! Wypiswajcie!

BIEŁARUSKI ILUSTRAWANY KALENDAR NA **1928** HOD.

Aprača kalendarnaj častki Biełar. Il. Kal. maje wielmi bahatyja i cikawyja addziely: Pryhožaje piśmienstwa; Papularnaja wieda; Hramadzkaje žyćcio; Ziemlarobskaja haspadarka; Kooperacyja; Praŭnyja parady; Lekarskija parady; Humar i Satyra i Infarmacyi.

Kalendar kaštuje tolki 1 zł. 20 hr., a z pierasyłkaj zwyčajnaj 1 zł. 40 hr.

10 kalendaroŭ z pierasyłkaj kaštuje 12 zł. 10 hr.

Wypisać možna:

1) Kniharnia „Pahonia", Wilnia, Zawalnaja 7 abo:
2) Kniharnia St. Stankiewiča, Wilnia, Wostrabramskaja 2.

Redaktar Pawał Karuza. Biel. Druk. im. Fr. Skaryny. Wilna, Ludwisarskaja 1. Wydawiec Albin Stepowič.